

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Právní aspekty při naplňování RVP PV

Vypracoval: Lenka Farová
Vedoucí práce: Bc. Mgr. Jiří Pletka
České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 18. června 2014

.....
Lenka Farová

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Bc. Mgr. Jiřímu Pletkovi za konzultace, důležité rady, cenné připomínky a metodickou podporu a pomoc.

Abstrakt

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je závazným dokumentem pro všechny pedagogické pracovníky ve všech typech předškolních zařízení. Stejně závazné jsou i právní předpisy, kterými se daní pracovníci musí řídit.

Rámcové vzdělávací programy jsou vytvářeny lidmi z pedagogické praxe, zatímco zákony navrhují a schvalují zákonodárci. Jak oni, tak i zřizovatelé, kterým byly přiznány značné kompetence, jsou lidé z různých pracovních odvětví a většina z nich, bohužel, nemá se školskou praxí žádné zkušenosti.

Teoretická část mé bakalářské práce se zabývá obecnou teorií práva, zákony vztahujícími se k předškolnímu vzdělávání a systémem vzdělávacích programů.

V praktické (výzkumné) části jsem zmapovala některé rozpory mezi právními normami a skutečností v běžném životě školy.

Součástí mé práce je vlastní návrh, jak konkrétní rozpory mezi legislativou a rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání řešit.

Klíčová slova

Legislativa, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, pedagogičtí pracovníci, mateřská škola

Abstract (AJ)

Framework educational programme for pre-school education has binding force for all pedagogical workers in all types of pre-school institutions. Even all legal regulations has also binding force for these workers, and they are obliged to abide them.

The framework programmes are made by people with pedagogical experience, whereas laws are made and approved by lawmakers. Both them and school authorities to whom some considerable competences were given, are people from different branches and most of them, unfortunately, do not have any school experience.

The theoretical part of my bachelor's thesis deals with a general theory of law, some laws related to the pre-school education and a system of educational programmes.

In the practical (research) part, I have mapped some contradictions between legal regulations and a current school life.

This bachelor's thesis includes my own suggestion how to deal with and solve some concrete contradictions between legislation and the framework educational programme for pre-school education.

Key words:

Legislation, The Framework educational programme for pre-school education, pedagogical workers, nursery school

Obsah

Úvod.....	8
1 Teoretická část.....	9
1.1 Vymezení pojmu a funkce práva	9
1.2 Právní řád.....	10
1.3 Zákonnost a právní vědomí	10
1.4 Právní normy	10
1.5 Právní vztahy	11
1.6 Školské právo.....	12
1.6.1 Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)	12
1.6.2 Vyhláška č. 14/2004 Sb., o předškolním vzdělávání.....	13
1.6.3 Zákon č. 563/2005 Sb., o pedagogických pracovnících	14
1.6.4 Vyhláška č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků	15
1.6.5 Vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých	15
1.7 Vzdělávací programy ve školské praxi.....	15
1.7.1 Systém vzdělávacích programů	15
1.7.2 Bílá kniha.....	16
1.7.3 Rámcový vzdělávací program	16
1.7.4 Školní vzdělávací program	17
2 Praktická část	18
2.1 Cíl	18
2.2 Hypotézy	18
2.3 Výzkumné metody.....	19

2.4	Zkoumaný soubor	19
2.5	Zpracování výsledků	19
2.6	Analýza výsledků výzkumu	21
2.7	Vyhodnocení hypotéz	37
3	Vlastní návrh řešení konkrétních rozporů	39
3.1	Změnit legislativu.....	39
3.2	Navýšit počty předškolních zařízení.	40
3.3	Změnit způsob financování.....	40
3.4	Zajistit jednoznačnost vyhlášky.	41
3.5	Sjednotit normativy.	41
3.6	Přidělit školám více finančních prostředků na pedagogické pracovníky.	41
3.7	Nezapočítávat ředitelky celým úvazkem do limitu pedagog. pracovníků.....	42
3.8	Snížit byrokratickou zátěž ředitelkám	42
3.9	Požádat o pomoc zřizovatele.....	42
3.10	Získat finanční prostředky pomocí sponzorských darů nebo projektů.	43
3.11	Zapojit maminky na rodičovské dovolené.....	43
	Závěr	44
	Seznam použité literatury.....	46
	Seznam grafů	48
	Seznam příloh	49

ÚVOD

Když jsem si ve druhém ročníku v předmětu řízení školy a management vybírala téma své ročníkové práce – „Uplatňování právních předpisů v životě MŠ“, hned mi bylo jasné, že má bakalářská práce bude ze „stejného soudku“. Za více než 30 let své pedagogické praxe jsem z učitelky v jednotřídní mateřské škole přešla do vícetřídní mateřské školy, po 11 letech jsem se stala ředitelkou, pak po sloučení mateřské školy se školou základní vedoucí učitelkou a nyní pracuji zase jako učitelka. Propojení právních předpisů s rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání jsem musela a musím každodenně konfrontovat.

Otázka dodržování všech právních dokumentů je pro mě tak zajímavá, že jsem chtěla zjistit i názory ostatních pedagogických pracovníků z dalších mateřských škol. Proto jsem se rozhodla vše zmapovat a zrealizovat ve své bakalářské práci. Ta je rozdělena na tři části. Část teoretickou, praktickou a část, kde navrhuji řešení konkrétních rozporů.

Teoretická část se zabývá obecnou teorií práva, zaměřuje se na užití práva v mateřské škole a systémem vzdělávacích programů ve školské praxi v České republice. Každý pedagogický pracovník by se měl orientovat v zákonech a vyhláškách, které se vztahují k jejich vykonávané činnosti a měl by se jimi i řídit. I ve školství platí známé: „Neznalost zákona neomlouvá.“

Část praktická má za úkol zmapovat rozpory mezi právními normami a skutečností v běžném životě mateřské školy. Dotazníkovým šetřením jsem zjišťovala, zda nějaké rozpory učitelky a ředitelky vnímají, jak je řeší, zda dodržují RVP PV tím, že obcházejí zákon nebo se jim daří obojí sladit. V poslední třetí části jsem se pokusila navrhnout některá vlastní řešení, jejichž realizace by mnohým z nás přestala ztěžovat již tak náročnou pedagogickou profesi.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vymezení pojmu a funkce práva

„Proto jsou zákony dány, aby silnější nemohl všechno.“ (Ovidius)

Pojem „právo“ nelze snadno popsat a definovat. Jedná se o multidimenzionální fenomén, který musí být zkoumán ve více rovinách. Jde o vícevýznamový pojem. Právo může být zkoumáno zejména v rovině normativní, jako specifický systém pravidel regulující chování lidí; v rovině sociální, jako systém společenských vztahů determinujících obsah těchto pravidel a zároveň výsledek normativní regulace; v rovině axiologické, tj. z hlediska hodnot, které jsou v normativní regulaci zprostředkovány. V neposlední řadě v rovině mocenské, jako prostředek realizace státní politiky, resp. mezinárodní politiky a v rovině informační, jako nositel informací pro adresáty norem. Normativní povaha práva zprostředkovává vazbu na jiné společenské normativní systémy.

Právo lze rozlišit ve dvou stěžejních významových rovinách, kterými je rozlišení práva tzv. objektivního a subjektivního a práva pozitivního a přirozeného. Objektivním právem se rozumí právo v normativním smyslu, tj. souhrn právních norem jako obecně závazných pravidel chování stanovených či uznaných státem. Subjektivní právo představuje možnost chování zaručenou subjektům objektivním právem. Právo v rovině normativní (objektivní) i v rovině normami zaručeného možného chování právních subjektů (subjektivní) se dále dělí na podle různých kritérií na právní odvětví. Značný význam má členění práva na právo soukromé a právo veřejné a na právo hmotné a právo procesní.

K základním funkcím práva patří funkce regulativní, funkce výchovná a informační. „Základním úkolem regulace je ochrana lidského života a uspořádání společenských vztahů. Zákony vymezují kompetence. Platí: „Každý může činit vše, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“ (citace čl. 2, odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Obdobně Ústava čl. 2, odst. 4: „Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá,“)¹

¹ ČUHELOVÁ, Jana. et al. *Základy práva pro pedagogy I.*

1.2 Právní řád

Právním řádem se rozumí systém pramenů práva obsahujících právní normy určitého státu. Jde o souhrn všech právních předpisů ve státě. Právní řád České republiky je založen na psaném právu a tvořen zákony a dalšími právními předpisy. Systém pramenů práva je uspořádán stupňovitě, podle principu právní síly. Nejvyšší sílu má ústava, respektive ústavní zákony. Druhou nejvyšší pozici v její hierarchii zastává zákon a s klesající tendencí síly lze rozlišit nařízení vlády, vyhlášky ministerstev, obecně závazné vyhlášky a nařízení vydávaná obcemi a kraji. Charakteristickým rysem právního řádu je to, že tvoří myšlenkový, logický celek. *„Normy téhož právního řádu se obsahově doplňují a navazují na sebe a nesmějí mezi nimi být rozpory. Každý zákon musí být v souladu s ústavou. Právní řád se neustále vyvíjí a mění. Nové normy do něj vstupují a zastaralé normy se zrušují.“*²

1.3 Zákonost a právní vědomí

Zákoností rozumíme důsledné dodržování právního řádu. Předpokladem je dobrá znalost právních norem a přesvědčení o nutnosti jejich dodržování. Pokud známe právní řád a máme představy o spravedlnosti a účelnosti právních norem, máme to, čemu se říká právní vědomí. *„Právní vědomí je souhrn právních názorů a představ, pocitů a skutečných vědomostí, vyjadřujících vztahy občanů k platnému právu.“*³

1.4 Právní normy

Právní normy jsou obecně závazná pravidla lidského chování, stanovená nebo uznaná státem, jejichž porušení stát sankcionuje. Jsou základním elementem příslušného právního systému, který musí být uspořádaný, normy si nesmějí navzájem odporovat. Právní normy mají tyto specifické rysy: normativnost, závaznost, formální určitost, obecnost, vynutitelnost, a trojčlenná struktura právních norem. Nejvýznamnější třídění právních norem pro praxi je podle způsobu vymezení pravidla chování. Lze rozlišit

² RYSKA, Radovan. *Právo pro střední školy*

³ TOMANCOVÁ, J. a SCHELLE, K. et al. *Právní nauka pro školy a praxi*

normy příkazující, tj. to, jak se máme chovat, dále normy zakazující, které zakazují určité chování a normy opravňující určité chování.

1.5 Právní vztahy

„Právní vztahy jsou vztahy upravené právními normami, kterými se účastníci těchto vztahů mají řídit.“⁴ Jejich dodržování je vynuceno státní mocí. Právní vztahy prolínají celým naším životem. Ať již ve vztazích rodinných, pracovních, majetkových nebo pojišťovacích, každý jedná podle svého právního vědomí s různým stupněm znalostí svých práv a povinností a podle toho jsou jeho rozhodnutí správná, či nikoli. Právo se realizuje prostřednictvím právních vztahů. Typický pro ně je volní a regulativní charakter. Aby se mohlo jednat o právní vztah, jsou k tomu potřeba tři prvky – účastníci, obsah a předmět. Účastníkem neboli subjektem mohou být osoby fyzické a osoby právnické. Fyzickými osobami jsou jednotlivci – osoby přirozené a právnické osoby, organizace, což jsou osoby umělé a český stát. Obsahem jsou oprávnění, což je zákonem přiznaná míra možného chování subjektu a povinnost, jako nutnost subjektu chovat se tak, jak určuje norma. Předmětem pak myslíme cíl, k němuž obsah - tzn. práva a povinnosti účastníků, směřují. Například věci, chování, výsledky duševní činnosti nebo lidská osobnost.

U fyzických osob se rozeznává dvojí právní způsobilost, a to:

PRÁVNÍ SUBJEKTIVITA je způsobilost k právům a povinnostem. Umožňuje lidem být účastníkem právního vztahu a mít v něm práva a povinnosti. Způsobilost mít práva vzniká narozením a zaniká smrtí.

ZPŮSOBILOST K PRÁVNÍM ÚKONŮM znamená, že člověk může vlastním jednáním zakládat, měnit nebo rušit své právní vztahy, takže nabývat práv a povinností. Na rozdíl od právní subjektivity vzniká tato způsobilost až dosažením zletilosti.

Právnické osoby jsou uměle vytvořené subjekty, které v právních vztazích vystupují a jednájí jako lidé. Právnickými osobami jsou například organizace, které vznikly na základě písemných smluv nebo zakládajících listin zápisem do evidence,

⁴ RYSKA, Radovan. *Právo pro střední školy*

tzn. do obchodního nebo jiného rejstříku. Právníkou osobou je také stát, územní samosprávné celky, ale i školy a další společenství působící ve všech oblastech hospodářského a kulturního života. „Při právních úkonech jsou právníkové osoby zastupovány osobami fyzickými, které za ně jednají jejich jménem nebo na základě plné moci jako jejich zástupci.“⁵

1.6 Školské právo

Školské právo není samostatné právní odvětví, jako třeba právo ústavní, finanční nebo trestní, ale jedná se o souhrn právní předpisů, které jsou účinné i ve školství. Patří mezi ně například Správní právo, kterým se řídí přijímání dětí do mateřské školy (zákon č. 500/2004 Sb.) nebo Pracovní právo, zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.).

Existují však právní akty, které platí jen v oblasti výchovy a vzdělávání a mezi něž se řadí například zákon 561/2004 Sb. (Školský zákon), zákon 563/2004 Sb. (o pedagogických pracovnících).

Neznalost zákona neomlouvá - tato „okřídlená“ zásada platí beze zbytku i ve školské praxi a měla by být dostatečnou motivací ke studiu alespoň základních souvislostí, které vyplývají z našeho právního řádu při řízení a chodu mateřské školy. Právní předpisy, které upravují oblasti života mateřské školy, zahrnují nejen typickou školní legislativu, ale také ekonomiku provozu MŠ, pracovní právo včetně platových předpisů, správní právo, oblast sociálně právní ochrany dětí aj. Ve školní praxi je nutné akceptovat právní předpisy všech stupňů právní síly.

1.6.1 Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Školský zákon se zabývá se různými možnostmi vzdělávání v ČR. Byl již několikrát novelizován. Poslední úplné znění je zákon č. 472/2011. Školský zákon je rozdělen do devatenácti částí, které se vztahují k předškolnímu, základnímu, střednímu, vyššímu odbornému a jinému vzdělávání ve školách a školských zařízeních. Stanovuje podmínky pro výchovu a vzdělávání, Jednotlivá ustanovení zákona upravují působnost zákona,

⁵ RYSKA Radovan. *Právo pro střední školy*

zásady a cíle vzdělávání, vzdělávací programy, vzdělávací soustavu, právní postavení škol a školských zařízení, dlouhodobé záměry a výroční zprávy, hodnocení škol, vyučovací jazyk a vzdělávání národnostních menšin, vzdělávání dětí se specifickými vzdělávacími potřebami, organizaci vzdělávání, bezpečnost a ochranu zdraví ve školách a školských zařízeních, zákaz činnosti a propagace politických stran a reklamy.

Druhá část školského zákona se zaměřuje na cíle předškolního vzdělávání (§ 33) a na organizaci předškolního vzdělávání včetně přijímání dětí do MŠ (§ 34 - 35). Jak říká školský zákon: *„Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.“*⁶

1.6.2 Vyhláška č. 14/2004 Sb., o předškolním vzdělávání

Prováděcím předpisem školského zákona je vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, která upravuje podmínky provozu a organizace MŠ, počty dětí ve třídách MŠ, organizaci provozu MŠ v červenci a srpnu, stravování dětí, péči o zdraví a bezpečnost dětí, úplatu za předškolní vzdělávání. Její součástí jsou přechodná a zrušovací ustanovení a účinnost vyhlášky.

Pro potřeby bakalářské práce jsou relevantní § 2 – Počty přijatých dětí ve třídách mateřské školy a § 5 – Péče o zdraví a bezpečnost dětí. § 2 udává nejnižší možné počty dětí ve třídách v závislosti na počtu tříd a počtu mateřských škol v obci, maximální počet dětí ve třídě – což je 24 a vymezuje naplněnost tříd, které navštěvují děti se zdravotním postižením. V § 5 se ve 2. odstavci dozvíme, že k zajištění bezpečnosti dětí při pobytu mimo prostory mateřské školy určí ředitel počet pedagogických pracovníků tak, aby na jednoho pedagogického pracovníka připadlo nejvýše 20 dětí z běžných tříd nebo 12 dětí se zdravotním postižením. Hned následující odstavec však

⁶ Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

ve výjimečných případech umožňuje zvýšit uvedené počty dětí nejvýše o 8 dětí. Odstavec 4 § 5 dále říká, že při takto zvýšeném počtu dětí zajistí ředitel z důvodu bezpečnosti dětí dalšího pedagogického pracovníka, ve výjimečných případech jinou zletilou osobu, která je způsobilá k právním úkonům a je v pracovněprávním poměru k právnické osobě vykonávající činnost školy.

1.6.3 Zákon č. 563/2005 Sb., o pedagogických pracovnících

Tento zákon vymezuje zejména předpoklady a požadavky pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, přímou pedagogickou činnost a další vzdělávání a kariérní systém. Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, výchovnou, speciálně pedagogickou nebo pedagogicko - psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného. Může to být učitel, vychovatel, speciální pedagog, ale i pedagog volného času, psycholog, nebo asistent pedagoga.

Každý učitel v mateřské škole musí splňovat určitou odbornou kvalifikaci, stanovenou tímto zákonem. Získá ji například středoškolským vzděláním, zakončeným maturitní zkouškou, vyšším odborným vzděláním pro přípravu učitelů předškolního vzdělávání nebo vysokoškolským vzděláním, zaměřeným na pedagogiku předškolního věku.

Ředitelem mateřské školy se podle zákona může stát fyzická osoba, která, kromě toho, že splňuje veškeré předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka podle § 3, získala praxi spočívající ve výkonu přímé pedagogické činnosti nebo v činnosti, pro kterou jsou potřebné znalosti stejného či obdobného zaměření v délce 3 roky.

Prováděcími předpisy jsou nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací a výchovné činnosti a vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.

1.6.4 Vyhláška č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

V zákoně o pedagogických pracovnících se v Hlavě IV § 24 odstavec 1 říká: „Pedagogičtí pracovníci mají po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, upevňují a doplňují kvalifikaci“.⁷

Vyhláška pak ve své první části blíže specifikuje druhy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, kterými jsou studium ke splnění kvalifikačních předpokladů nebo studium k prohlubování odborné kvalifikace. O studiu k prohlubování odborné kvalifikace hovoří § 10 jako o průběžném vzdělávání, které: „...je zaměřeno na aktuální teoretické a praktické otázky související s procesem vzdělávání a výchovy.“⁸ Jeho obsahem jsou nové poznatky z pedagogiky a psychologie a formou průběžného vzdělávání jsou kurzy a semináře.

1.6.5 Vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých (ve znění pozdějších předpisů č. 343/2009 Sb.)

Tato vyhláška se vztahuje k zákonu č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a vymezuje hygienické požadavky na prostorové podmínky, vnitřní uspořádání, provoz, osvětlení, vytápění, mikroklimatické podmínky, zásobování vodou, úklid a výměnu lůžkovin všech škol a školských zařízení podle školského zákona. V přílohách k vyhlášce jsou podrobně rozpracovány požadavky na hygienická zařízení (příloha č. 1), velikost stolů a židlí (příloha č. 2) a intenzitu větrání a teplot v učebnách.

1.7 Vzdělávací programy ve školské praxi

1.7.1 Systém vzdělávacích programů

V zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů se říká, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zpracovává Národní program vzdělávání, projednává

⁷ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících

⁸ Vyhláška č. 317/ 2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků

jej s vybranými odborníky z vědy a praxe, a předkládá jej Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ČR ke schválení. Národní program vzdělávání rozpracovává cíle vzdělávání stanovené tímto zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů. Pro každý obor vzdělání se vydávají rámcové vzdělávací programy, které vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

1.7.2 Bílá kniha

Národní program rozvoje vzdělávání - Bílá kniha představuje dokument, který nastiňuje program rozvoje vzdělávání v České republice do roku 2010. Vznikl usnesením vlády České republiky č. 277 ze dne 7. dubna 1999 a představuje spolu s rámcovými vzdělávacími programy státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů. *„Zatímco NPV formuluje požadavky na vzdělávání, které jsou platné v počátečním vzdělávání jako celku, RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy (pro předškolní, základní a střední vzdělávání).“⁹*

1.7.3 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) stanovuje hlavní požadavky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato pravidla se vztahují na pedagogické činnosti, které v předškolních zařízeních probíhají a jsou pro ně závazná. RVP PV vymezuje elementární vzdělanostní základ, který představuje základ pro zpracování a realizaci školních vzdělávacích programů. RVP PV určuje společný rámec, který je třeba zachovávat. Je dokumentem směrodatným nejen pro pedagogy, ale také pro zřizovatele vzdělávacích institucí a jejich odborné a sociální partnery.

RVP PV byl formulován tak, aby v souladu s odbornými požadavky kurikulární reformy akceptoval přirozená vývojová specifika dětí předškolního věku a umožňoval rozvoj a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb.

⁹ Smolíková Kateřina, et. al, *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*

V RVP se říká, že každému dítěti je třeba poskytnout pomoc a podporu v míře, kterou individuálně potřebuje a v kvalitě, která mu vyhovuje. Každé dítě má být stimulováno, citlivě podněcováno k učení a pozitivně motivováno k vlastnímu vzdělávacímu úsilí.

Dále se zde zmiňuje, že: *„Pro život dítěte má předškolní vzdělávání dalekosáhlý význam, neboť poznatky lékařů, psychologů a pedagogů dokazují, že většina toho, co dítě prožije v prvních letech života a co z podnětů okolního prostředí přijme, je trvalá a že rané zkušenosti, které dítě získává svým životem v rodinném i mimorodinném prostředí, se v jeho životě – třeba i daleko později – hodnotí a najdou své uplatnění.“*¹⁰

1.7.4 Školní vzdělávací program

ŠVP je dokument, který si zpracovává každá konkrétní mateřská škola a podle kterého by se mělo uskutečňovat vzdělávání dětí v mateřské škole. Školní vzdělávací program musí být v souladu s RVP PV a v souladu s obecně platnými právními předpisy. Je to dokument veřejný a školský zákon ho ustanovuje jako povinnou součást dokumentace mateřské školy.

¹⁰ Smolíková Kateřina, et. al., *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část mé bakalářské práce je zaměřena na problémy vyplývající z dodržování zákonů a vyhlášek týkajících se předškolního vzdělávání (Školský zákon, vyhláška o předškolním vzdělávání, zákon o pedagogických pracovnících, hygienická vyhláška), a zároveň naplňování Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Mým cílem bylo zmapovat alespoň některé aktuální problémy z každé oblasti. Jedná se především o naplňování maximálního počtu 28 dětí na třídu, samoobslužné činnosti v oblasti stravování, velikost tříd a tomu odpovídající počet toalet, další vzdělávání pedagogických pracovníků v souvislosti s přeplněnými třídami. Z těchto oblastí jsem potom vytvořila pět hlavních hypotéz, které jsem v praktické části ověřovala.

2.1 Cíl

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, zda a případně v čem, podle názoru jednotlivých respondentů, existuje rozpor mezi požadavky RVP PV a „literou zákona“ a jaké problémy tyto rozpory mateřským školám přináší.

2.2 Hypotézy

1. Učitelky MŠ nemají právní povědomí o zákonných normách, které předškolní vzdělávání přímo ovlivňují.
2. Pro učitelku je rozhodující naplňování RVP PV, spíše než dodržování zákonných právních norem.
3. Počet více jak 20 dětí ve třídě nedovoluje učitelkám individuální přístup ke každému dítěti.
4. Další vzdělávání pedagogických pracovníků není možné realizovat v rozsahu, jaký by si učitelky i ředitelky představovaly.
5. Pro naplňování cílů RVP PV nemají mateřské školy dostatečné prostorové podmínky.

2.3 Výzkumné metody

Při svém kvantitativním výzkumu jsem použila dotazníkovou metodu. Abych zjistila, zda jsou všechna má tvrzení v dotazníku srozumitelná nebo je potřeba některé otázky ještě upravit a přeformulovat, aplikovala jsem tzv. předvýzkum na svých kolegyních z mé mateřské školy. Jelikož z osobní zkušenosti vím, že otevřené otázky nejsou u respondentů v oblibě, a najde se jen málo těch, kteří by se chtěli „rozepisovat“, použila jsem do dotazníku výhradně uzavřená tvrzení. Pouze u třech otázek jsem, podle odpovědi respondenta, požádala o doplňující údaje. Poslední dvě tvrzení byla adresována pouze ředitelkám mateřských škol a od nich jsem požadovala odpovědi na tato dvě otevřená tvrzení.

2.4 Zkoumaný soubor

Vypracovala jsem dotazník společný pro všechny kategorie respondentů – pro učitelky, i ředitelky, které pracují ve víceletých, i v malotřídních mateřských školách. Dotazníky jsem vytiskla a požádala o jejich vyplnění studentky z vysoké školy, pracující v mateřských školách. Dále jsem oslovila pomocí elektronické pošty 15 náhodných mateřských škol v jihočeském kraji. Velmi mile mě překvapila návratnost dotazníku, která činila 84%. Z 90 rozeslaných se mi jich vrátilo 76, takže zkoumaný vzorek je dostačující k ověření hypotéz. Na má výzkumná tvrzení odpovědělo 54 učitelek a 22 ředitelek mateřských škol z různých koutů České republiky. Ve velkých mateřských školách pracuje 61 z dotazovaných, což činí 80 %. Pouhých 15 z dotazovaných tj. 20 % je z malotřídních mateřských škol.

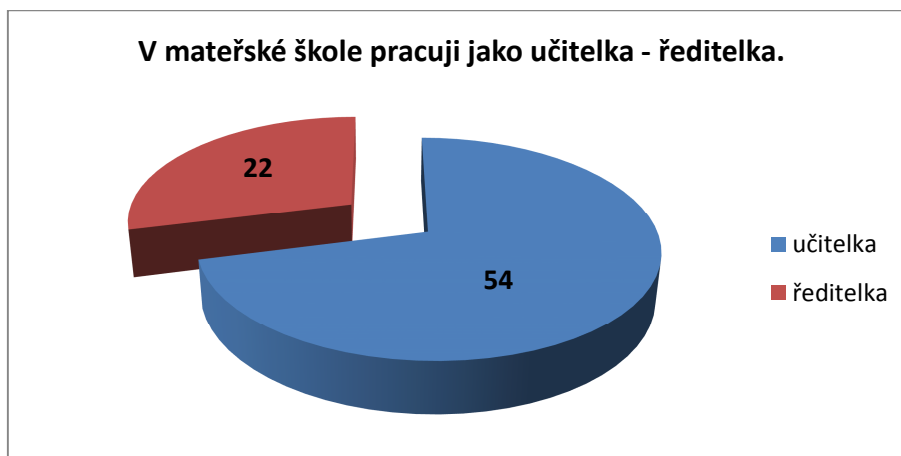
2.5 Zpracování výsledků

Dotazníky jsem roztřídila do tří kategorií: 1. učitelky víceletých mateřských škol, 2. učitelky malotřídních mateřských škol a za 3. ředitelky. U každé z otázek jsem však toto dělení nevyužila, naopak u jiných jsem dál třídila na ředitelky z víceletých a jednotřídních mateřských škol. Odpovědi respondentů jsem vyhodnotila, statisticky zpracovala a pro větší přehlednost zobrazila do tabulek a grafů. Některé odpovědi vyjadřovaly subjektivní názory učitelek a ředitelek, ne objektivní skutečnosti. Jednalo

se například o tvrzení č. 6 a č. 7, kde mě zajímalo, zda prostory třídy jsou dostatečné pro počet dětí, který je navštěvuje.

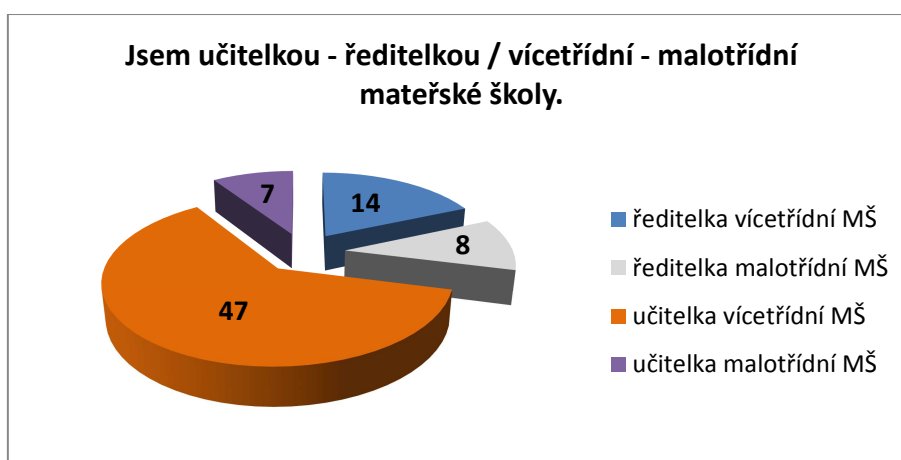
2.6 Analýza výsledků výzkumu

Graf č. 1 - Pracovní pozice

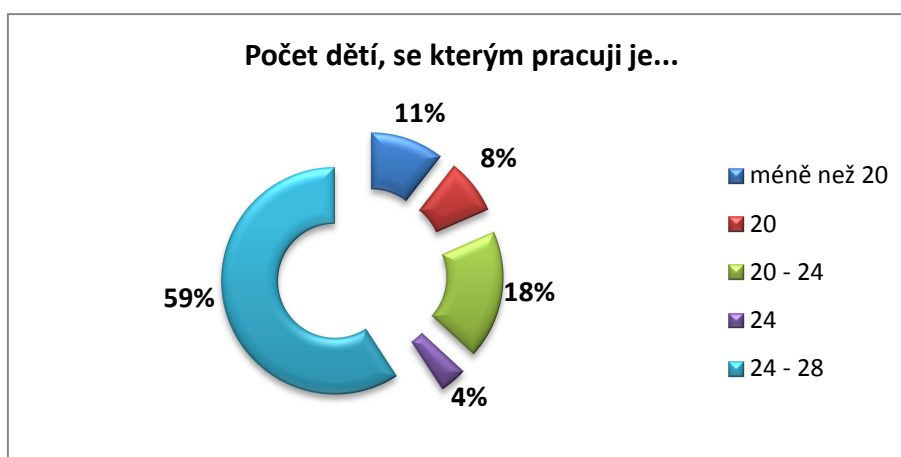
Ze 76 vyplněných dotazníků bylo 54 vyplněno učitelkami a 22 ředitelkami mateřských škol.

Graf č. 2 – Pracovní pozice a velikost školy

Podle předpokladu nejvíce dotazovaných pracuje ve vícetřídních mateřských školách, celých 80 % oslovených, z malotřídních mateřských škol bylo 15 respondentů, což činí zbylých 20%.

Graf č. 3 – Počty dětí ve třídě

Z odpovědí respondentů je patrné, že většina škol využívá výjimky k naplněnosti tříd nejvyšším možným počtem dětí. Celých 59%. Pouze 19% všech dotazovaných pracuje s počtem dětí 20 a méně než 20. Zde se vyloženě nabízí porovnání mezi vícetřídními a malotřídními mateřskými školami. Méně než 20 dětí ve třídě má 5 učitelek z vícetřídní a 3 z malotřídní mateřské školy. Druhou skupinu tvoří počet dětí 20. S tímto počtem pracují 2 učitelky z vícetřídní a 4 z malotřídní MŠ. Poslední počet 24 - 28 dětí ve třídě uvedlo 32 učitelek z vícetřídních a jen 11 z malotřídních mateřských škol.

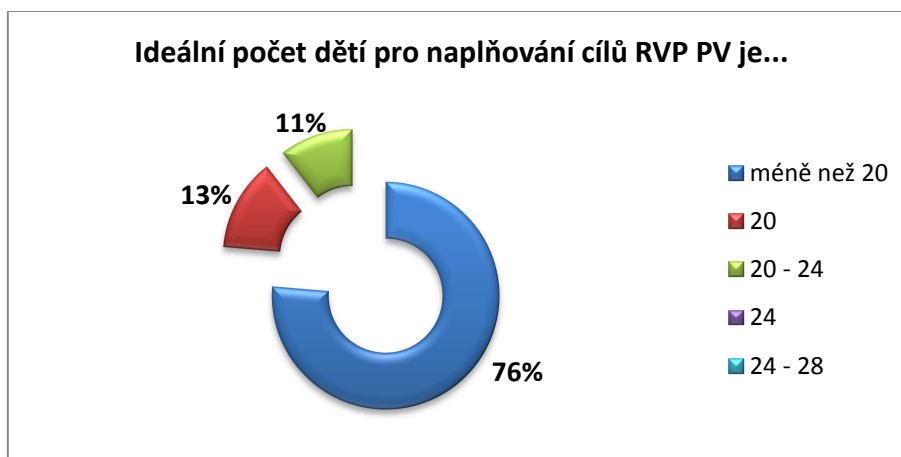
Graf č. 4 – Počet pedagogů na počet dětí

Více jak polovina dotazovaných odpověděla, že pracuje společně s kolegyní. Zajímalo mě, kolik dětí mají učitelky, které odpověděly, že pracují ve třídě samy. Z oněch 15 respondentů pouze jedna učitelka uvedla, že má ve třídě zapsáno méně než 20 dětí. Vyhláška č. 14/2005 Sb., pro předškolní vzdělávání však říká, že třída mateřské školy

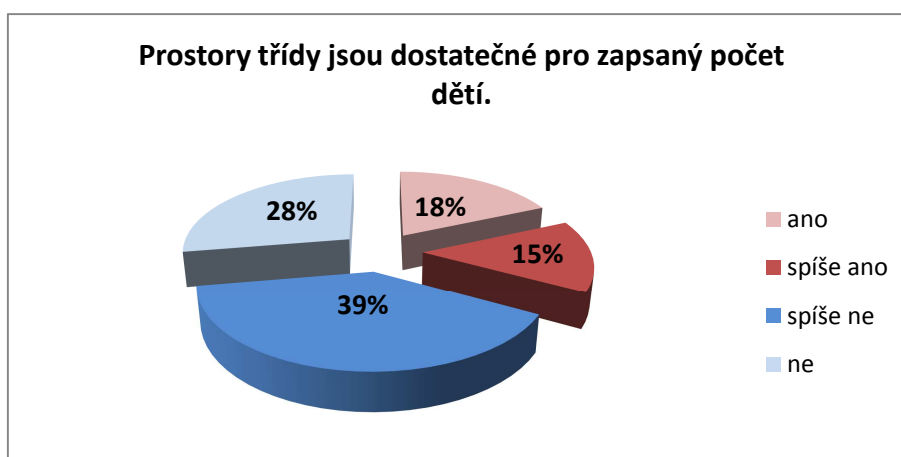
se naplňuje tak, aby na jednoho pedagogického pracovníka připadlo nejvýše 20 dětí. Je tedy zřejmé, že podle zbylých 14 učitelek ředitelé jejich mateřských škol tuto vyhlášku porušují. Dokonce 3 z 15 učitelek uvedly, že ve třídě samy pracují s počtem 24 – 28 dětí. Z vlastní zkušenosti vím, že tyto případy nejsou ojedinělé.

Graf č. 5 – Počty dětí

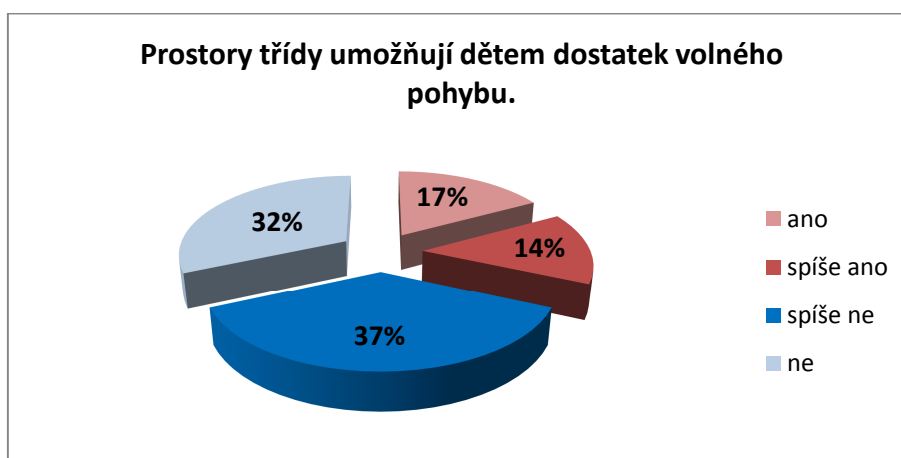
Zde je patrné, jak velký je rozpor mezi názorem učitelek a danou skutečností. Celých 76 % dotazovaných se shodlo, že ideální počet dětí pro naplňování RVP PV je méně než 20 dětí ve třídě. Jen 11% z oslovených učitelek s tímto počtem opravdu pracuje. 59 % odpovídajících pracuje s počtem 24 – 28 dětí, ovšem nikdo si nemyslí, že tento počet je správný pro naplňování cílů rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Dokonce i počet 24 dětí ve třídě se zdá respondentům moc a tuto variantu také žádná z nich nevybrala.

Graf č. 6 – Prostory třídy

Zde můžeme rozdělit výsledky na kladné a záporné. O tom, že prostory třídy jsou dostatečné pro zapsaný počet dětí, je přesvědčeno 33 % dotazovaných. Podstatně větší část – 67 % - si myslí, že prostory jsou nedostačující.

Graf č. 7 – Vztah prostoru třídy a pohyb dětí

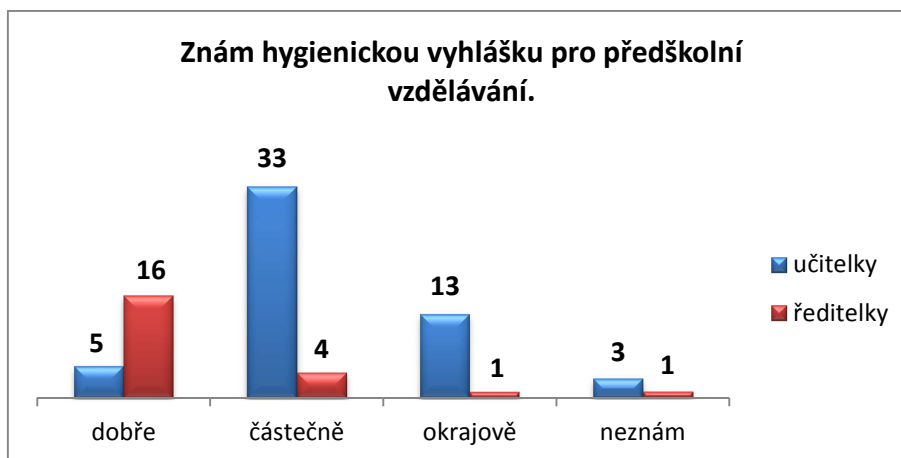
Na toto tvrzení odpověděly dotazované ještě jednoznačněji. Podle nich prostory tříd neumožňují dětem dostatek volného pohybu v celých 69 %. Pouze 31 % respondentů si myslí, že prostory v jejich třídě jsou pro volný pohyb dětí dostačující.

Graf č. 8 – Bezpečnost dětí

Celých 92 % dotazovaných je přesvědčeno o tom, že bezpečnost dětí při pobytu venku nelze zajistit jedním pedagogickým pracovníkem, pokud je dětí více než 20. Přesto je to podle výsledků šetření zcela běžná praxe.

Graf č. 9 – Znalost hygienické vyhlášky

Z uvedených odpovědí je zřejmé, že hygienickou vyhlášku, alespoň okrajově, zná většina pedagogů. Pouze jedna z oslovených ředitelky napsala, že vyhlášku nezná vůbec a jedna ji zná jen okrajově. Zbýlých 20 odpovědělo, že ji zná částečně a dobře. Je však překvapivé, že i 68 % z dotazovaných učitelek se vyjádřilo, že tuto vyhlášku zná a pouze 3, což jsou necelá 2 %, ji neznají vůbec.

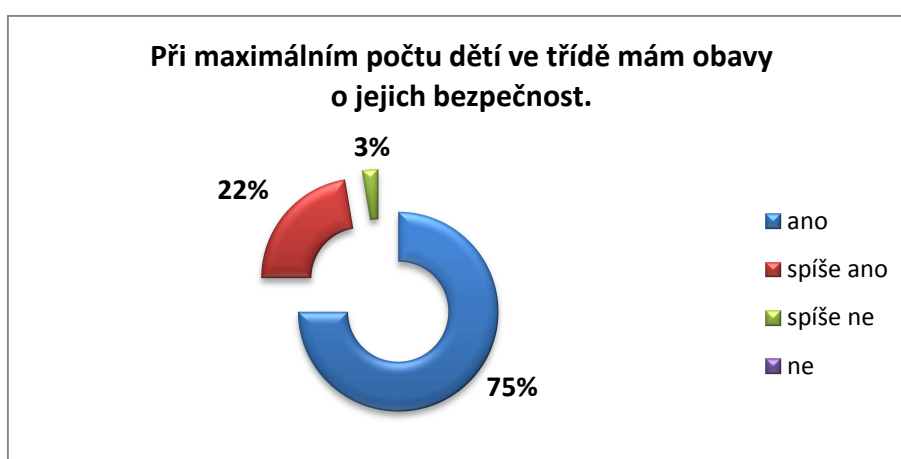
Graf č. 10 – Hygienické výjimky

U této otázky mě odpovědi překvapily. Pouze 45 pedagogů, což je 59 % ze všech dotazovaných, totiž odpovědělo, že počet umyvadel a toalet není dostatečným kritériem pro udělení výjimky.

Vyhláška č. 410/2005 Sb. sice říká, že na 5 dětí mateřské školy připadá jedno WC a jedno umyvadlo, ale při navýšení počtu dětí na třídě nestačí pouze přidat WC a umyvadlo. Nejdůležitějším kritériem, nebo jdoucím ruku v ruce, by mělo být i zvětšení prostor ve třídách.

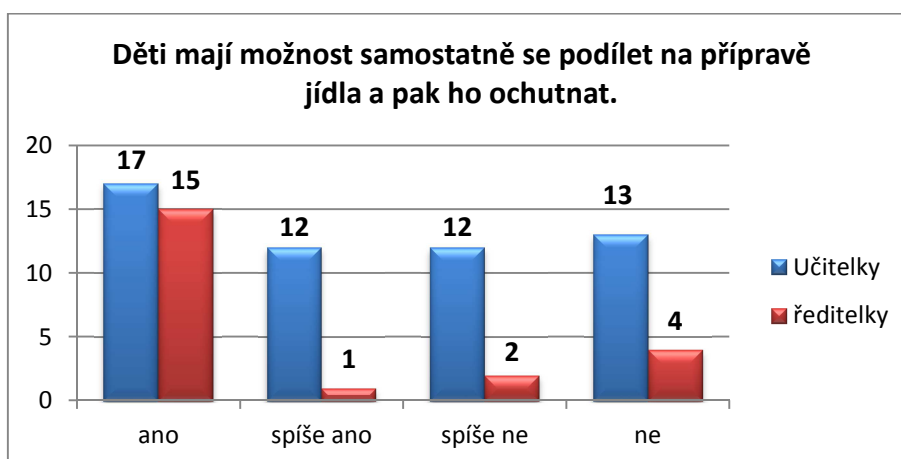
Graf č. 11 – Obavy o bezpečnost dětí

Opět jednoznačná odpověď. 97 % dotazovaných má strach o bezpečnost svěřených dětí. Nenašel se nikdo, kdo by se o děti v tak velkém počtu, nebál. Každá dětská věková skupina s sebou nese v každé třídě určitá úskalí. Nejmenší děti mají problémy s vnímáním učitelky jako autority, ale jejich docházka do mateřské školy zase není tak

častá, jako u starších dětí. Předškoláci, kteří jsou již zvyklí na kolektiv ostatních, již navštěvují mateřskou školu pravidelně a tak jejich počet ve třídách po většinu roku dosahuje maxima. Podle vyjádření respondentů lze vyvodit otázku, zda a jak jsou zajištěny bezpečnostní podmínky při vzdělávání a výchově dětí a zda vůbec zajistit jdou.

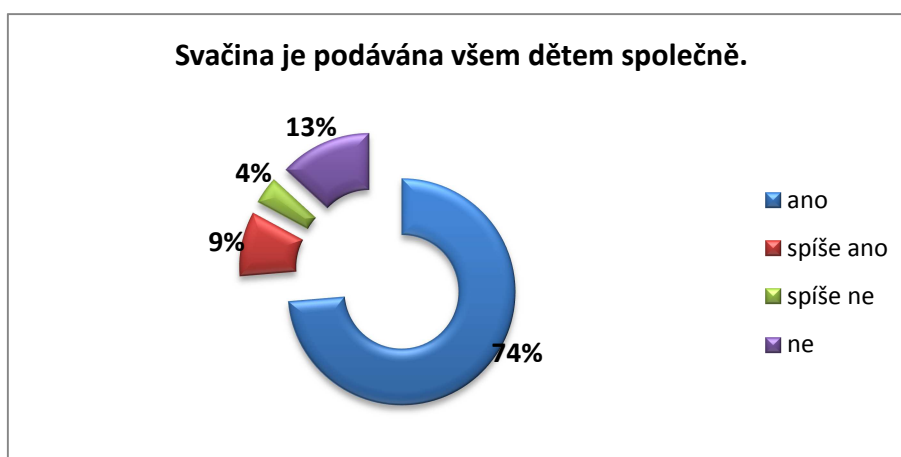
Graf č. 12 – Příprava jídla

Toto tvrzení jsem použila v dotazníku záměrně. Ve svém profesním okolí se často setkávám s názorem, že děti by neměly přijít do styku se syrovým vejcem, tím pádem ochutnávat syrové těsto, zdobit perníčky bílkovou polevou či konzumovat jablka, která „neprošla“ přes školní jídelnu, v domnění, že to zakazuje hygienická vyhláška.

Tento mýtus se potvrdil u paní učitelek, z nichž polovina v rámci prožitkového učení pečení nezařazuje. U paní ředitelky se potvrdilo, že opravdu znají hygienickou vyhlášku, která pečení a ochutnávání nezakazuje.

Graf č. 13 – Organizace svačiny

Z tohoto tvrzení by mohlo vyplývat, že individuální potřeby dětí nejsou plně respektovány. 83 % respondentů uvedlo, že svačinu podává všem dětem společně. Zbýlých 17 % ji podává samostatně. Některé odborné výklady RVP PV a často i názory kontrolních orgánů totiž upřednostňují konzumaci svačiny podle potřeb jednotlivých dětí. Děti by měly mít možnost svačit v určitém časovém rozmezí, kdy si samy namažou chléb a samy se rozhodnou, zda chtějí pomazánku, či nikoli. Z odpovědí je patrné, že většina pedagogů upřednostňuje nejen dodržování vyhlášky o školním stravování (stanovené časové rozmezí mezi podáváním jednotlivých jídel), ale i upevňování zdravých stravovacích návyků, jako je společné stravování, kultura stolování, klid při konzumaci jídla, možnost na děti efektivněji působit s ohledem na zdravý životní styl atd. Navíc kritické kontrolní body HACCP ukládají, že např. pomazánka v době výdeje musí mít teplotu 8°C, což při postupném podávání svačiny není možné dodržet.

Graf č. 14 – Vzdělávání pedagogů

70 % dotazovaných souhlasí s tvrzením, že DVPP probíhá vždy za běžného provozu mateřské školy. Že tomu tak je výjimečně nebo nikdy, uvedlo 12 % oslovených. 18 % zvolilo možnost „občas“. DVPP je dáno zákonem č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a vyhláškou o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků. Nastavení podmínek pro DVPP v praxi však dle výsledku šetření neodpovídá – jak jsou dodrženy pedagogické a bezpečnostní podmínky? Co kvalita výchovy a vzdělávání? To jsou otázky, na které by měli odpovědět odpovědní pracovníci.

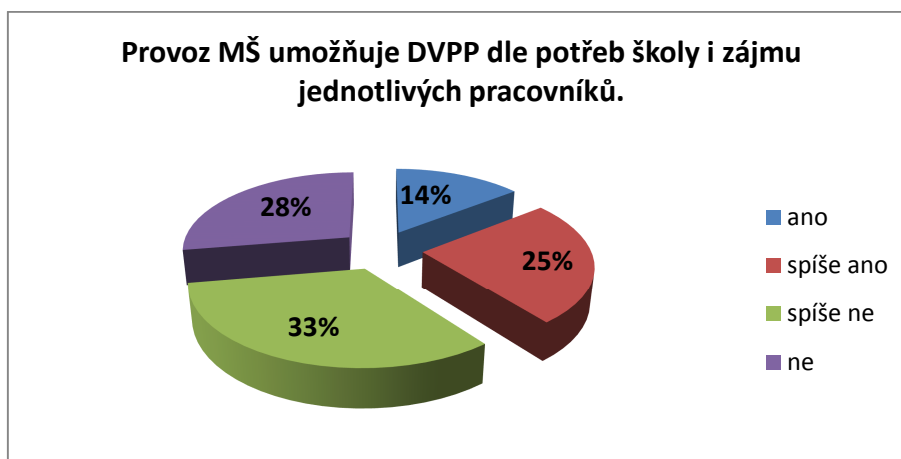
Graf č. 15 – Omezování DVPP

V návaznosti na předchozí tvrzení jsem se domnívala, že zde budou převládat ve větší míře kladné odpovědi. DVPP je dané zákonem, není ale zákonem ošetřeno jeho uskutečňování v praxi MŠ a jejího běžného provozu. Vysoká naplněnost tříd může být jedním z problémů při dalším vzdělávání se. Semináře probíhají hlavně v pracovní dny

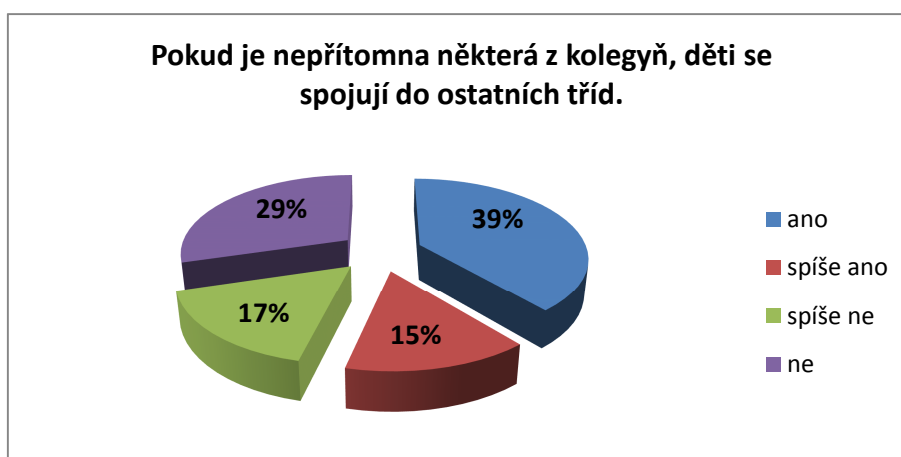
v časech od 8 do 17 hodin. Podle vyjádření 51 % z dotazovaných musí být omezováno z důvodu zajištění vzdělávání a výchovy dětí. 49 % se vyjádřilo, že tomu tak není.

Graf č. 16 – Vztah mezi provozem školy a DVPP

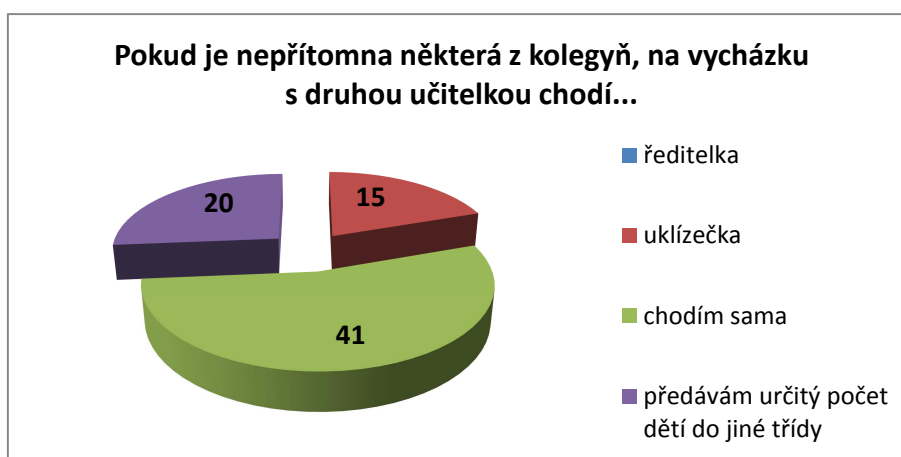
Odpověď ano a spíše ano si zvolilo 39% dotazovaných, zbylých 61 % odpovídalo, že spíše ne a ne. U tohoto tvrzení jsem očekávala ještě jednoznačnější výsledek. Předpokládala jsem, že se budou objevovat ve větší míře záporné odpovědi. Usuzovala jsem tak z toho, že v jednotřídních mateřských školách je nízký finanční rozpočet a školení není v dnešní době levnou záležitostí. Navíc pokud jedna z učitelek odjede na seminář, druhá za ní musí zůstat v MŠ po celou provozní dobu a příště to ta druhá zase „vezme za ni“. Tím však také dochází k porušování zákona, protože za práci přesčas není vyplacena mzda, ani poskytnuto náhradní volno. Ovšem ani ve velkých mateřských školách není situace optimální. Přitom další vzdělávání pedagogických pracovníků je naprostou nutností, ale i zákonnou povinností každého pedagoga a odpovědností ředitele.

Graf č. 17 – Spojování dětí

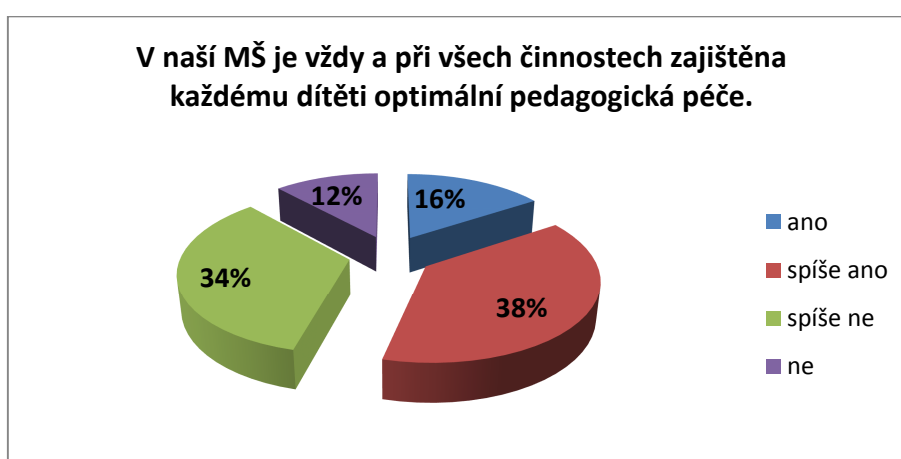
Na toto tvrzení se vyjádřilo 54 % respondentů kladně, 29 % toto tvrzení odmítá. Je jasné, že v jednotřídních mateřských školách není možné spojovat. Tam je prostě dáno, že pokud je kolegyně ze třídy z jakéhokoliv důvodu nepřítomna, druhá za ní musí sloužit celý den. Ve více třídních mateřských školách je situace v tomto jednodušší, ale zato častěji zneužívána. Samozřejmě v neprospěch dětí. Z vlastní zkušenosti i z výpovědí oslovených vím, že děti se spojují hodně často a dokonce i dlouhodobě. Dokonce v 7 případech jsem se dozvěděla, že ani za učitelku po operaci (2 měsíční pracovní neschopnost) se nepřijme, byť na zkrácený úvazek, náhradní síla. To samozřejmě nekoresponduje s RVP PV, kde se říká, že organizační zajištění chodu je plně vyhovující, jestliže spojování tříd je maximálně omezeno. Jde samozřejmě i o to, že spousta dětí je fixována na svou třídu i učitelku a že přechody do jiné třídy, k neznámým dětem i učitelkám, jsou pro ně traumatizující.

Graf č. 18 – Zajištění vycházky

Respondenti měli na výběr ze čtyř možností. Z jejich odpovědí je patrné, že využili možnosti pouze tři. Ani s jednou učitelkou, pokud je ta druhá nepřítomna, nejde na vycházku ředitelka. S 15 učitelkami chodí na vycházku uklízečka, 20 z dotazovaných předává určitý počet dětí do jiné třídy a největší počet oslovených – 41 chodí s dětmi na pobyt venku bez doprovodu další dospělé osoby. Zde mohu i z vlastní zkušenosti potvrdit, že se tomu opravdu tak děje. Učitelky raději poruší zákon a na vlastní riziko jdou s dětmi na vycházku samy, než by děti přesouvaly do jiné třídy, kde jsou učitelky dvě nebo kde není tak vysoký počet dětí.

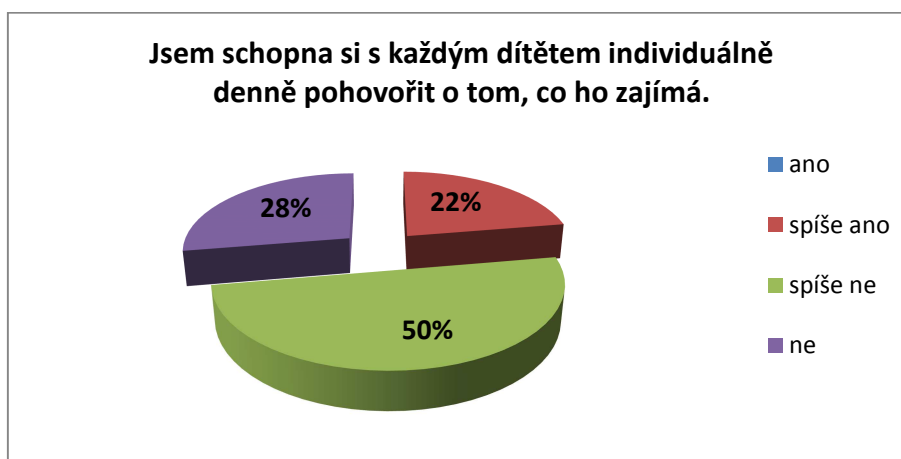
Graf č. 19 – Zajištění optimální pedagogické péče

Na toto tvrzení by měla v souladu s RVP PV zaznít stoprocentní odpověď. ANO – v naší MŠ je vždy a při všech činnostech zajištěna každému dítěti optimální pedagogická péče. Bohužel skutečnost je taková, že celých 46 % dotazovaných si je vědomo, že tomu tak

není. I když častý dovětek odpovědi zněl „ale snažíme se“. Tím se vlastně paní učitelky omlouvaly za to, že nedokáží optimální péči každému dítěti zajistit. Zde se samozřejmě nabízí otázka, proč. Proč není podle RVP PV každému dítěti zajištěna optimální pedagogická péče? Jednou z odpovědí může být tato: „Při tak vysokých počtech dětí ve třídě toto tvrzení RVP PV opravdu není možné naplnit.“

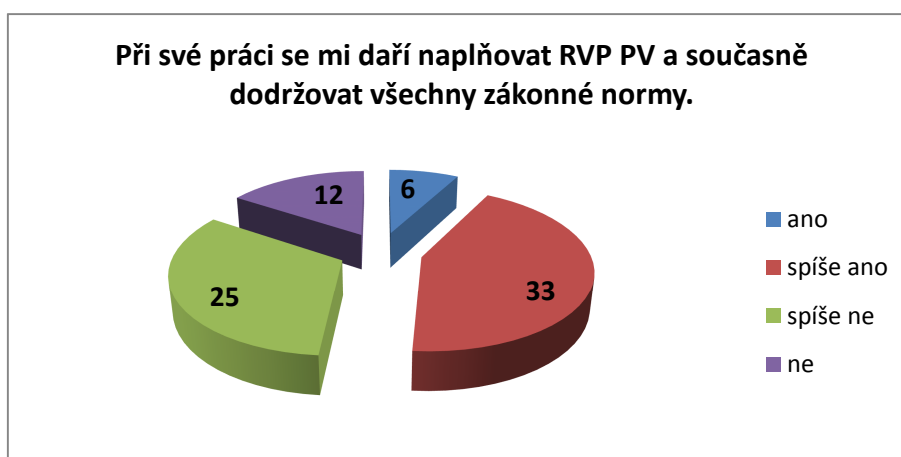
Graf č. 20 – Individuální přístup k dětem

Odpověď na toto tvrzení mi přijde alarmující. Celých 78 % z dotazovaných si uvědomuje, že nemá možnost věnovat dětem dostatek času k individuálním rozhovorům. V zájmu naplňování RVP PV mě zajímalo, kolik dětí ve třídě má oněch 22 %, které odpověděly, že spíše ano – spíše jsou schopny si popovídat s dětmi o tom, co je zajímavé. Ze 17 spíše kladných odpovědí to byly 4 ředitelky a počet zapsaných dětí v jejich třídě byl do 20 nebo 20. Ostatní odpovědi byly od učitelek pracujících s 20 dětmi a jen 3x odpověď spíše ano zvolily učitelky s 24 dětmi ve třídě.

Možnost „ANO“ nevybral nikdo z pedagogů. Tento výsledek potvrzuje potřebnost a prospěšnost dodržování předepsaných počtů dětí ve třídě a negativní dopad využívání možnosti zvyšování počtu dětí na výjimku.

Graf č. 21 – Naplňování RVP PV a dodržování zákonů

Poměr spíše kladných a spíše záporných odpovědí je 37 : 39. To znamená, že polovině z oslovených se daří „sladit“ zákonné normy a RVP PV. Z předešlých odpovědí to ale tak úplně nevyplývá. Co individualizace, ptám se. Už jen předcházející tvrzení a výsledek šetření je s tímto výsledkem v rozporu. Vždyť jde o to samé!

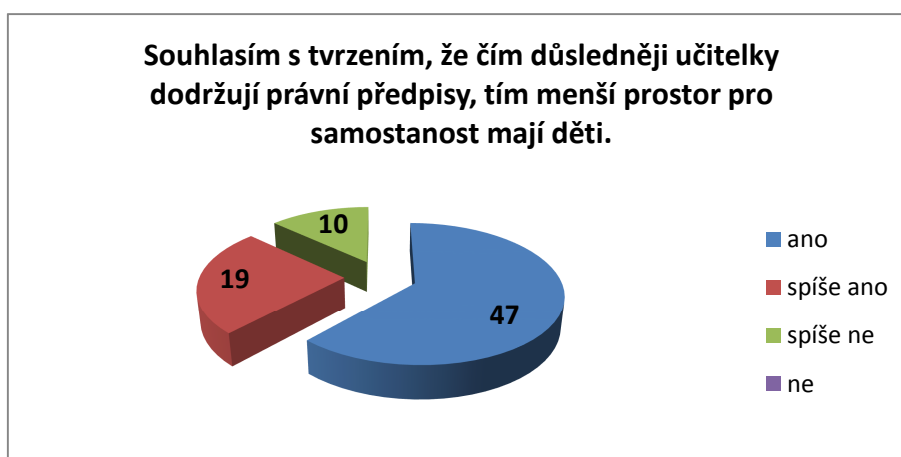
Graf č. 22 – Počet dětí ve třídě a individuální přístup

S tvrzením, že individuální přístup k dítěti se daří naplňovat o to méně, čím vyšší jsou počty dětí ve třídě, souhlasí 99% všech dotazovaných. Zbylé 1% se domnívá, že tomu tak spíše není.

Z těchto odpovědí vyplývá, že zde si pedagogové uvědomují, že kvalitu předškolního vzdělávání zásadně ovlivňují počty dětí ve třídě a dodržováním předepsaných počtů (bez využití výjimky) je vzdělávání kvalitnější.

Graf č. 23 - Dodržování právních předpisů a samostatnost dětí

S tímto tvrzením nesouhlasila žádná z oslovených. Naopak celých 66 ze 76 dotazovaných připouští, že při dodržování právních předpisů mají děti menší prostor pro samostatnost.

Do dotazníku jsem ještě uvedla dvě otevřené otázky určené ředitelkám mateřských škol. Byla jsem překvapena, jak se paní ředitelky rozepsaly k danému tématu. Myslím si, že je téma opravdu zajímavá a určitě i trápí.

První otázkou bylo, jaké praktické problémy přináší jejich mateřské škole dodržování právních předpisů. Mezi nejčastější odpovědi patřilo: prožitkové učení v rozporu s hygienickou vyhláškou, spojování dětí na ostatní třídy z důvodu šetření nebo nedostačujících financí potřebných pro zástupy, administrativní a časová zátěž, nemožnost vzdělávání pedagogických pracovníků podle jejich vlastní volby i z důvodu příliš malých finančních prostředků, velmi problematické čerpání řádné dovolené v malotřídních mateřských školách, vysoké normativy dětí na jednu učitelku, zástupy za nemocnou kolegyni, pobyty venku omezující se na oplocenou zahradu.

Velmi výstižná byla odpověď jedné paní ředitelky, kterou si dovolím citovat: „Při úvazku ředitelky 24 hodin týdně u dětí málokdy dojde k překrývání služeb tak, aby byly alespoň část dopoledne ve třídě učitelky obě (v malých MŠ, kde se překrývají učitelky přes pobyt venku, tak ráno hlídá uklízečka, což osobně vidím jako více z hlediska bezpečnosti). Raději volím variantu po celou provozní dobu jedna nebo druhá učitelka a při pobytu venku s učitelkou uklízečka. Pokud jde učitelka při počtu do 20 dětí sama,

považuji to za velice nebezpečné – setkání s volně pobíhajícím psem, vysmeknutí malého dítěte, záchvat např. febrilních křečí, což jsem zažila osobně.“

Druhou a poslední otázkou bylo, jaký je jejich názor na naplňování tříd maximálním počtem 28 dětí ve třídě. Odpovědi byly vesměs shodné. Je to nehoráznost. Nesmysl, nesmysl, nesmysl. To, co školstvím hýbe, nejsou děti, ale peníze. Systém čím více dětí, tím více peněz je postaven na neprospěchu dítěte a polovičaté práci učitelky. Žádné výjimky z počtu dětí by neměly existovat. Takto vysoké počty nelze zvládat jedním pedagogem, pokud se nepromění v policistu – to znamená více střežit, hlídat, zasahovat a méně se věnovat jednotlivcům. Jedná se pouze o hlídání, nikoli o vzdělávací práci, natož práci s individualitou dítěte.

Samozřejmě si všichni uvědomujeme, jak prospěšné pro nás pro všechny by byly nižší počty dětí ve třídách. Co pozitivního by to přineslo nejen pedagogům, ale hlavně dětem. Více klidu, emoční stability, času, prostoru, komunikace. Méně hluku, stresu, chvatu. Lepší diagnostiku dítěte, zkvalitnění individuální práce s ním. Samé důležité věci, mající obrovský vliv na psychiku dítěte, ale vlastně i učitele.

2.7 Vyhodnocení hypotéz

1. Hypotéza: Učitelky MŠ nemají právní povědomí o některých zákonných normách, které předškolní vzdělávání přímo ovlivňují.

Tato hypotéza se nepotvrdila. U otázky č. 9 učitelky i ředitelky odpovídaly, že hygienickou vyhlášku znají. Z odpovědí na tvrzení č. 10 však nevyplývaly tak jednoznačné výsledky. Více jak polovina pedagogických pracovníků věděla, že příslušný počet umyvadel a toalet není dostačujícím kritériem pro udělení výjimky v počtu dětí ve třídě. Dalo by se však spekulovat o tom, zda vědí, že se musí zohledňovat také prostory třídy. V celkovém zhodnocení výsledky naznačují, že učitelky mají právní povědomí o některých zákonných normách, které ovlivňují předškolní vzdělávání. Nelze však vyloučit, že to není pouze jejich subjektivní názor.

2. Hypotéza: Pro učitelku je rozhodující naplňování RVP PV, spíše než dodržování zákonných právních norem.

Můj předpoklad pro tuto hypotézu vycházel z praxe. Učitelky berou spíše ohledy na děti a jejich potřeby, než aby důsledně dodržovaly zákon. Ovšem při bližším zkoumání jsem dospěla k závěru, že verifikace této hypotézy se nepodařila. Z odpovědí na otázku se dá vyvozovat pouze to, jak se učitelkám daří skloubit požadavky RVP PV a ustanovení obecně platných právních předpisů. Toto se dá vyvodit jen z grafu č. 21. V odpovědi na tvrzení, zda se pedagogům daří sladit zákonné normy s RVP PV, prakticky polovina dotazovaných odpověděla, že ano.

3. Hypotéza: Počet více jak 20 dětí ve třídě nedovoluje učitelkám individuální přístup ke každému dítěti.

Tato hypotéza se potvrdila. Podle odpovědí respondentů na otázky č. 19, 20, a 22 se učitelky i ředitelky nemohou při počtu vyšším, než ukládá školský zákon, tj. více než 20 dětí, individuálně věnovat každému dítěti tak, aby naplňovaly rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a jak by si ony samy představovaly a přály.

4. Hypotéza: Další vzdělávání pedagogických pracovníků není možné realizovat v rozsahu, jaký by si ředitelky i učitelky představovaly.

Tato hypotéza se potvrdila. Další vzdělávání pedagogických pracovníků ukládá zákon č. 563/2005 o pedagogických pracovnících. I samy učitelky a ředitelky jsou si vědomy nutnosti dále se vzdělávat. Ovšem nejenom finanční prostředky, ale i maximální naplněnost tříd a s tím spojená organizace chodu školy, neumožňují pedagogům vzdělávat se v takovém rozsahu, jaký by si představovali. Problémy představují jak zástupy za nepřítomné učitelky a jejich další financování, tak i rozdělování dětí do ostatních tříd.

5. Hypotéza: Pro naplňování cílů RVP PV nemají mateřské školy dostatečné prostorové podmínky.

Tuto hypotézu potvrdily odpovědi respondentek na výzkumná tvrzení číslo 6 a číslo 7. Mateřské školy vyhovují hygienické vyhlášce v počtu umyvadel a toalet na příslušný počet dětí, nicméně prostory tříd již tuto vyhlášku nesplňují. Navíc prostory tříd se měří i se zastavěnou plochou, což znamená, že volný prostor pro pohybové a „hrací“ vyžití je ještě o to menší a tudíž nedostačující pro naplňování cílů RVP PV. Navíc dostatek prostoru ve třídě souvisí i s bezpečností dětí. Běh, jako nejpřirozenější lokomoci dítěte předškolního věku, nemůžeme dětem zakazovat. Je tedy logické, že málo místa a hodně dětí při jakýchkoliv tělovýchovných či volných činnostech, vzbuzují u učitelek strach o jejich bezpečnost. Takto se vyjádřilo 97 % dotazovaných k tvrzení číslo 11.

3 VLASTNÍ NÁVRH ŘEŠENÍ KONKRÉTNÍCH ROZPORŮ

Po roce 1989 zvedla naše učitelské sebevědomí kniha Roberta Fulghuma „Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce.“ Při zpracování školních vzdělávacích programů se stal název knihy mottem nejedné mateřské školy. Věřím, že všechny paní učitelky, které jsou opravdovými učitelkami tělem i duší, které svou práci berou jako poslání, chtějí dát svým malým svěřencům maximum a tuto větu beze zbytku naplnit. Mají k tomu ale odpovídající podmínky?

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání říká, že mateřská škola má doplňovat rodinnou výchovu. Je tomu ale opravdu tak? Nesuplujeme nebo nenahrazujeme ve spoustě případů čím dál tím víc tátu a mámu? Většina dětí ze třídy chce pochovat, pomazlit se, povídat si s vámi, sdělovat vám svoje přání, bolístky, plány, zážitky. Potřebují zavázat tkaničku, zapnout knoflík, vysmrkat nos, pomoci na toaletě, ale i postavit stavbu z lega, vymyslet, vyřešit, vyjednat, poradit. Nezáleží na tom, jestli jim jsou tři (někdy dokonce i dva) nebo šest. Každé z dětí vás svým způsobem potřebuje. Ale vy jste na to po většinu dne sama a obrací se na vás 28 párů očí... Jak to zvládnout?

Řešení vidím několik a ty nejhlavnější směřují k našim zákonodárcům a zřizovatelům.

3.1 Změnit legislativu.

Provádět změny zákonů a vyhlášek mají dle Ústavy ČR následující subjekty: poslanec, skupina poslanců, senát, vláda nebo krajské zastupitelstvo nebo zastupitelstvo hlavního města Prahy. Pokud bychom chtěli dosáhnout změny školského zákona, měli bychom oslovit některou z výše uvedených skupin. To znamená, že při plošném snížení počtů dětí ve třídách jednotlivých mateřských škol, bychom museli například oslovit poslance, vysvětlit a prakticky ukázat složitost situace a přesvědčit ho, aby změnu zákona ve vládě prosadil. Sice je to proces hodně zdlouhavý, ovšem je to jediné systémové řešení. Jako praktický krok bych proto doporučovala zvat poslance do našich mateřských škol a stále a trpělivě vysvětlovat.

Jestliže znám demografický vývoj a znám kapacitu mateřské školy, musím z těchto čísel vidět převis nepřijatých dětí do mateřské školy. Nejhorší možné řešení je to, že požádám hygienu o udělení výjimky v počtu dětí na třídě, snížím umyvadlo učitelek na výšku umyvadla dětského, přidám jeden pisoár a hned můžu do třídy, nehledě na příslušný počet metrů vnitřních prostor, přijmout 28 dětí. Neustálý hluk, málo místa pro hru, pro cvičení, s tím spojený nárůst konfliktních situací mezi dětmi, z učitelek spíše „hlídačky“ než „nosný pilíř“ předškolního vzdělávání. Takovýto stav se samozřejmě může projevit na psychice učitelky, na možném zhoršení úrovně předškolního vzdělávání. Proto:

3.2 Navýšit počty předškolních zařízení.

Vyšším počtem mateřských škol by bylo možné snížit počty dětí ve třídách na stanovenou hranici danou vyhláškou o předškolním vzdělávání, tj. na dvacet dětí. Toto řešení však s sebou přináší navýšení počtu a finančních prostředků na nové pedagogické i nepedagogické pracovníky a navýšení investičních prostředků na samotné budování nových mateřských škol. Navíc se jedná o organizačně a časově náročné řešení. Sice to přinese nová pracovní místa, ale je na další analýzu, zda vzhledem k nárokům na vzdělání učitelky, na velkou zodpovědnost, vypětí a nedostačující finanční ohodnocení je vůbec reálné tolik kvalifikovaných učitelek na trhu práce sehnat.

3.3 Změnit způsob financování.

Změnou financování myslím nepřepočítávat děti na peníze a nevidět dítě jen jako jednotku výkonu. Cílem by nemělo být šetřit za každou cenu, ale přidělovat prostředky podle počtu dětí. Naplnit třídu podle zákona, tj. 20 předškolními dětmi a na tyto třídy přidělit finanční prostředky.

3.4 Zajistit jednoznačnost vyhlášky.

Vyhláška o předškolním vzdělávání by měla být jednoznačná a neměla by zřizovatelům umožňovat překračování daného počtu dětí ve třídách. Zřizovatelé tuto možnost zneužívají v neprospěch dětí a učitelů. Dodržovat zákon by tedy měli hlavně zákonodárci a nejvyšší zodpovědní lidé sami!

3.5 Sjednotit normativy.

Pro všechny mateřské školy v celé republice by měly platit stejné normativy. Zatím jsou normativy rozdílné pro různě velké mateřské školy. Řekla bych, že normativ je normativem od toho, aby platil pro všechny stejně. Uvědomuji si, že při sjednocení normativů by mohly zaniknout malé mateřské školy, které by na daný normativ nedosahovaly. Pomoci by jim pak mohl jedině zřizovatel, který by měl zájem o jejich zachování a dokázal by je finančně udržet.

3.6 Přidělit školám více finančních prostředků na pedagogické pracovníky.

To znamená i snížit krajské normativy a navýšit počty pedagogických pracovníků. Na každou třídu by byly ideální tři učitelky. Třeba od 8 hodin by byly souběžně dvě a na pobyt venku a odpolední směnu by přišla ta třetí. Tím by i pobyt venku navazoval na řízenou činnost a nemusel se omezovat pouze na pobyt na zahradě, jak se tomu často stává z důvodu strachu učitelek o bezpečnost dětí. Jak někdo může říct, že učitelka může jít na vycházku s dvaceti dětmi sama?

Navíc se změnou platových tabulek od roku 2012 neodpovídají přidělované peníze mateřským školám na počet dětí a příslušný počet pedagogických pracovníků. Na nové platové zařazení není dostatek financí. Bohužel ani na základní mzdu, natož na nenárokovou složku platu. I zde by se musel změnit normativ v počtu dětí na pedagoga.

3.7 Nezapočítávat ředitelky celým úvazkem do limitu pedagogických pracovníků.

Ředitelky by se měly započítávat pouze tou částí úvazku, kterou vykonává přímou vzdělávací činnost. Například v pěti třídní mateřské škole má ředitelka zástupkyni. Úvazek ředitelky u dětí je 16 hodin týdně, což jsou 3 hodiny denně a tím pádem na pobyty venku nechodí. Její kolegyně ve třídě tak zůstane sama s maximálním počtem dětí. Zástupkyně má úvazek 21 hodin týdně a tak se stane, že ani ona dva dny v týdnu nejde na vycházku. A už dvě učitelky ve dvou třídách zůstanou samy. Proto bych řešení viděla v tom, že by se úvazek ředitelky i zástupkyně ředitelky dopočítal do 31 hodin přímé pedagogické práce a na tu část úvazku by se přijal další pedagogický pracovník. Děti by se tak nemusely předávat do jiných tříd, učitelky by se nesituovaly jen na zahradu a uklízečky by se místo suplování učitelky věnovaly své hlavní náplni práce.

3.8 Snížit byrokratickou zátěž ředitelkám

Pokud by ředitelé nemuseli být právníky, ekonomy nebo počítačovými experty, mohli by se více věnovat „učitelování“ a přímá výchovně vzdělávací činnost by se mohla navýšit. Když ne přímo ředitelkám, tak určitě jejich zástupkyním, ve sloučených mateřských školách pak vedoucím učitelkám.

Nebo naopak obráceně. Ať jsou ředitelé s velkým Ř, ale přímou pedagogickou činnost nevykonávají. Tím pádem by ovšem také nemohli být započítáváni do limitu pedagogických pracovníků.

3.9 Požádat o pomoc zřizovatele.

Zřizovatel by mohl pomoci s dofinancováním další pedagogické síly z městského, popřípadě i provozního rozpočtu školy.

Určitě by bylo vhodné pozvat pana starostu do mateřské školy na část dopoledne, aby byl přítomen některým činností, a aby celou situaci sám mohl posoudit.

Jako poděkování za vstřícnost by mohla mateřská škola na oplátku zviditelnit jak sebe, tak celé město tím, že by se intenzivně podílela na kulturním životě města. Zkvalitnila by se tak spolupráce se zřizovatelem a MŠ by se mohla stát komunitním centrem ve městě. Pořádala by odborné přednášky, kulturní akce, mohla by se stát organizátorem setkání okolních „mateřinek“.

3.10 Získat finanční prostředky pomocí sponzorských darů nebo projektů.

Vytvořit projekt, který by ušetřil peníze z rozpočtu přiděleného obcí nebo získat sponzorský dar na vybavení vnitřních prostor mateřské školy nebo školní zahrady atd. Zřizovatel by tak mohl ušetřené provozní prostředky přidělit na plat dalšího pedagogického pracovníka.

3.11 Zapojit maminky na rodičovské dovolené.

Popřípadě jiné vhodné pracovníky z řad uchazečů o zaměstnání. Pokud by úřad práce zajistil rekvalifikační kurz na pozici osobního nebo pedagogického asistenta, mohl by takový člověk pomáhat učitelce při obsluze dětí, dohlížet na jejich bezpečnost, povídat či hrát si s nimi. Učitelka by se mohla věnovat menší skupince dětí, tak jak je to jinde v zahraničí běžné. A například ve Velké Británii je samozřejmé i to, že čím jsou děti mladší, tím jsou skupinky početně menší a asistentů je více.

ZÁVĚR

Záměrem mé bakalářské práce bylo vymezit a prezentovat některé problémy v mateřských školách, které vznikají naplňováním vybrané legislativy. V první části, teoretické, jsem se zabývala obecnou teorií práva, poté jsem se zaměřila na právní předpisy uplatňované v mateřské škole a teorii jsem zakončila pojednáním o systémech vzdělávacích programů ve školské praxi v České republice. Ve druhé, praktické části, jsem se zaměřila na zmapování rozporů mezi právními normami a skutečností v běžném životě mateřské školy. Na základě analýzy dotazníkového šetření jsem dospěla k několika závěrům.

Učitelky největší rozpor mezi praxí a legislativou vidí ve školském zákoně, který umožňuje naplňování 28 dětí do jedné třídy mateřské školy. Pro kvalitní splnění cílů RVP PV je tento počet nereálný. Optimální počet je podle oslovených maximálně 20 dětí ve třídě. Tento stav by umožňoval s každým dítětem si denně popovídat, brát zřetel na jeho individualitu, tempo, potřeby.

S vysokými počty dětí ve třídách souvisí i další zjištění. Prostory tříd mateřských škol nejsou dostačující pro pohybové vyžití dětí a učitelky mají strach o jejich bezpečnost.

Učitelky by se rády dále vzdělávaly, leč z důvodu organizačního zajištění to často není možné.

Jak píše Eva Svobodová: „...uvědomujeme si, že v mateřské škole jsou pokládány základy celoživotního učení a především že to, čemu se v mateřské škole naučíme, je obvykle trvalé a provází nás to celým životem. Škoda, že si tuto výjimečnost předškolního vzdělávání uvědomují většinou pouze předškolní pedagogové a lidé z oborů zabývající se předškolními dětmi. Není výjimkou, že politici považují předškolní vzdělávání za nadstandardní aktivitu, která ubírá finance státu i obecním rozpočtům. Vysoké počty dětí ve třídách jsou důkazem, že význam předškolního vzdělávání zatím v našem státě není zcela pochopen.“¹¹

V závěru své bakalářské práce jsem se zamýšlela nad tímto problémem a navrhla jsem možnosti řešení tak, aby do budoucna platilo, že vše, co v mateřské škole děláme, je

¹¹ SVOBODOVÁ Eva, et. al., *Vzdělávání v mateřské škole*

v souladu se zákony a s RVP PV a je prospěšné dětem. Aby dítě bylo nejen v rodinách, ale i ve školských institucích na prvním místě našeho zájmu.

Seznam použité literatury

1. ČUHELOVÁ, J., SCHELLE, K. a kol., *Základy práva pro pedagogy I.* Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7418-023-1.
2. GERLOCH, A., *Teorie práva.* Plzeň: Právnické učebnice (Aleš Čeněk s.r.o.), 2007. ISBN 978-807-3800-239.
3. JANKŮ, M. a kol., *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult.* Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-499-6
4. RYSKA, R., *Právo pro střední školy.* Praha: Fortuna, 2003. ISBN 80-7168-832-0
5. SMOLÍKOVÁ, K., a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* Praha: VÚP, 2004.
6. SVOBODOVÁ, E., a kol. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program.* Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9
7. TOMANCOVÁ, J., SCHELLE, K. a kol. *Právní nauka pro školy a praxi.* Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2004. ISBN 80-86432-78-5
8. Česká republika. Zákon č. 561, o předškolním, základním, střední, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů č. 561/2004.* 10. listopadu 2004, Ročník 2004, Částka 190. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>
9. Česká republika. Zákon č. 563, o pedagogických pracovnících (ve znění pozdějších předpisů). In: *Sbírka zákonů č. 563/2004.* 24. září 2004, Ročník 2004, Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>
10. Česká republika. Vyhláška č. 14, o předškolním vzdělávání (ve znění pozdějších předpisů). In: *Sbírka zákonů č. 12/2005.* 11. ledna 2005, Ročník 2005, Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-14-2005-sb-o-predskolnim-vzdelavani-1>

11. Česká republika. Vyhláška č. 317, o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků (ve znění pozdějších předpisů). In: *Sbírka zákonů č. 317/2005*. 8. srpna 2005, Ročník 2005, Částka 111. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o. ISSN 1211-1244
12. Česká republika. Vyhláška č. 343 ze dne 25. září 2009 o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. In: *Sbírka zákonů č. 343/2009*. 8. října 2009, Ročník 2009, Částka 107. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=343&r=2009>

Seznam grafů

Graf č. 1 – Pracovní pozice

Graf č. 2 – Pracovní pozice a velikost školy

Graf č. 3 – Počty dětí ve třídě

Graf č. 4 – Počet pedagogů na počet dětí

Graf č. 5 – Počty dětí

Graf č. 6 – Prostory třídy

Graf č. 7 – Vztah prostoru třídy a pohyb dětí

Graf č. 8 – Bezpečnost dětí

Graf č. 9 – Znalost hygienické vyhlášky

Graf č. 10 – Hygienické výjimky

Graf č. 11 – Obavy o bezpečnost dětí

Graf č. 12 – Příprava jídla

Graf č. 13 – Organizace svačiny

Graf č. 14 – Vzdělávání pedagogů

Graf č. 15 – Omezování DVPP

Graf č. 16 – Vztah mezi provozem školy a DVPP

Graf č. 17 – Spojování dětí

Graf č. 18 – Zajištění vycházky

Graf č. 19 – Zajištění optimální pedagogické péče

Graf č. 20 – Individuální přístup k dětem

Graf č. 21 – Naplňování RVP PV a dodržování zákonů

Graf č. 22 – Počet dětí a individuální přístup

Graf č. 23 – Dodržování právních předpisů a samostatnost dětí

Seznam příloh

Příloha č. 1

Dotazník pro výzkumné šetření

Vážení pedagogičtí pracovníci mateřských škol,

jmenuji se Lenka Farová a třetím rokem dálkově studuji Pedagogickou fakultu v Českých Budějovicích obor Předškolní pedagogika. Dovoluji si Vás požádat o pomoc při psaní své bakalářské práce, a to pomocí vyplnění dotazníků, které mi budou sloužit jako klíčové údaje pro výzkum k mé práci. Její název je „Právní aspekty při naplňování RVP PV“ a praktická část má za úkol zmapovat rozpory mezi právními normami a skutečností v běžném životě mateřské školy, popřípadě jaké problémy přináší absolutní dodržování právních předpisů.

Dotazník je anonymní a údaje z něj budou použity pouze ke zpracování mé bakalářské práce.

Dotazník obsahuje 21 tvrzení. Pokud budete mít pocit, že ani jedna odpověď nevystihuje správně situaci, prosím Vás o stručné jiné vyjádření, popřípadě doplnění.

1. V mateřské škole pracuji jako:
 učitelka ředitelka
2. Jsem učitelkou - ředitelkou – vedoucí učitelkou ve:
 vícetřídní mateřské škole jednotřídní mateřské škole
3. Počet dětí ve třídě, ve které pracuji, je:
 méně než 20 20 20 - 24 24 24 - 28
4. Ideální počet dětí pro naplňování cílů RVP PV je:
 méně než 20 20 20 - 24 24 24 - 28
5. S tímto počtem dětí pracuji:
 sama mám kolegyni mám kolegyni na zkrácený úvazek
6. Prostory třídy jsou dostatečné pro počet zapsaných dětí.
 spíše ano ano spíše ne ne
7. Děti mají v interiéru naší mateřské školy dostatek volného pohybu.
 spíše ano ano spíše ne ne
8. Děti mají dostatek volného pohybu při pobytu venku i v případě, že počet dětí na jednu učitelku je 20 – 28 dětí.
 spíše ano ano spíše ne ne
9. Zním hygienickou vyhlášku pro předškolní vzdělávání.
 dobře částečně okrajově neznám

10. Příslušný počet umyvadel a toalet je dostačujícím kritériem pro udělení výjimky v počtu dětí ve třídě.
 spíše ano ano spíše ne ne
11. Při maximálním počtu dětí ve třídě (28 dětí) mám obavy o jejich bezpečnost.
 spíše ano ano spíše ne ne
12. Svačina je podávána všem dětem společně.
 spíše ano ano spíše ne ne
pokud ne, uveďte jak
.....
13. Další vzdělávání pedagogických pracovníků probíhá za běžného provozu mateřské školy.
 spíše ano ano spíše ne ne
14. Učitelky se účastní seminářů DVPP pouze v omezeném množství.
 spíše ano ano spíše ne ne
15. Provoz mateřské školy umožňuje DVPP dle potřeb školy i zájmu jednotlivých pracovníků.
 spíše ano ano spíše ne ne
pokud ne, uveďte proč
.....
16. Pokud je nepřítomna některá z kolegyň, děti se spojují do ostatních tříd.
 spíše ano ano spíše ne ne
17. Pokud je nepřítomna některá z kolegyň, na vycházku s druhou učitelkou chodí:
 ředitelka uklízečka chodím sama předávám určitý počet dětí do jiné třídy
18. V naší MŠ je vždy a při všech činnostech zajištěna každému dítěti optimální pedagogická péče.
 spíše ano ano spíše ne ne
19. Při své práci se mi daří naplňovat RVP PV a současně dodržovat všechny zákonné normy.
 spíše ano ano spíše ne ne
20. Souhlasím s tvrzením, že čím vyšší je počet dětí na třídách, tím méně se daří naplňovat individuální přístup k dítěti.
 spíše ano ano spíše ne ne

21. Souhlasím s tím, že čím důsledněji učitelky dodržují právní předpisy, tím menší prostor pro samostatnost mají děti.

- spíše ano ano spíše ne ne

Pokud jste ředitelka, zodpovězte mi, prosím, ještě dvě otevřené otázky.

22. Jaké praktické problémy přináší vaší mateřské škole dodržování právních předpisů?

.....
.....
.....

23. Jaký je Váš názor na naplňování tříd maximálním počtem 28 dětí ve třídě?

.....
.....
.....

Moc si vážím Vaší spolupráce a děkuji za čas, který jste vyplnění tohoto dotazníku věnovali.